

מסורת הש"ס

^(א) גִּיל בַּחֲדָה, (ב) לַפְּנִי הַגִּיטָא שֶׁסָּ, רַבִּי יוֹסֵף יוֹסֵף לִקְסָה, (ג) אֵל זִנְיָה שֶׁנֶּחֱן יִפְתָּה,

הגהות הב"ח

^(א) רשב"ם ד"ה וחוה וכו' ממוקדם שכלין: (ב) תוספות ד"ה מתקוף וכו' ונראה ל"ח דלרב וז"ל: (ג) בא"ד שנקלץ שהם מזוינין:

מוסף תוספות

א. ואי נמי בצרן דנקט לרבותא נקטיה, דאפי' בצרן הוא ושגרין ביד שליח מן הבית והביא' עד ירושלים ואח"כ לקחן בעל הבית והביאן לעזרה אינו קורא מפני שהלקיחה שלקחן השליח מן הבית עיקר ולא הבעירה. רשב"ם.
ב. [אבל] כשביצא הוא והוליד השליח וכו', וי"ל דגורף הוא ולומר הנה הבאנו ולא הביאנו הנה. רמב"ן.
ד. ואם באת לדחות וכו' הא דקמינ' אם מוח און לו קרקע, בגין צורך הוא חמש שנים, לא מצית למימר הכי, שאם בס"ה חתנה עמו שאם מוח או ייבש עד חמש שנים, יטע אחר במקומו, אי"כ הרי מכליל תנאם, דמחשבם שנים ואילך לא יטע אחר במקומו, ומאי קמ"ל תנא דמיתני' הוא דקמינ' ואם מוח אין לו קרקע. רבתי.
ה. [ו]מימר אמר בעל הקרקע מי יימר שירוצא המוכר העולה מן השרשין פירות קודם שיבש האילן בראשו ויבא הלוקח ויחפור וישרש, ומשום הכי מסח לדעתיה מיניה ומחיל ליה לגבי לוקח. רבתי.
ו. שאע"פ שגזע מחליף (פ.א), אם הוא קצץ אותם כדי שיחליף גזעם, לא יניח לו המוכר לקיימם בקרקע שלהן, שהרי גזעטע אילן אחר דמי, [ו]ע"כ לחפור ולשרש קאי. שם. [כיוון] שמוכרן סתם שלא עמ"כ לקצץ, לא שייך מוכר הנפשעה באילנות. יד רמה.
ז. ואם ייבש בראשו אין הלוקח רשאי לחפור ולשרש שהרי לא מוכר לו האילן אלא לחמש שנים אפי' אם יחא קיים, הלכך כשיבש בראשו המוכר קוצץ אותו שיחליף גזעו והרי הוא של מוכר. רבתי.
יפה.

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא

מכדי פסוקי יניחו ליקרי. ואמאי עזיז להו כדר' יוסי כמו שמצינ' ממספך כך יהא קורא מספך כאלס שקורא בתורה: **משום דמיהוי נשיקרא**. שהרי נשציל הבאת זיכורים קא קרי ושמה לאו נקרקע שלו גדלו וקא משקר וכתיב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (מהלים קא)

אבל כשקורא בתורה לא מיחוי כשיקרא: **דלמא אסי לאפקועינהו כו'**. מאן דחוי דקרי עלייהו כזיכורים ודאס כשהיו לו זיכורים כאלו לא יפריש מהן תרומה דקסבר זיכורים ודאין הן אי נמי הא גבדא גופיה הלכך עבוד צהו היכרא שלא לקרות: **כל שרואה פני חמה**. היינו כל האילן חוץ מן הקרקע: **ושאינו רואה פני חמה**. היינו מתחת לקרקע: **וליהוש וימנין דמסקא כו'**. כיון דאמרת מן הגזע היינו כל שרואה פני החמה ואפילו קמוץ לקרקע הרי הוא של בעל האילן וא"כ הכי תקון רבנן מילתא דאמי צה מוכר לדי פסידא והא וימנין שיש לו אילן אחד בתוך שדה של חצירו ואמור רבנן דהיוצא מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון ותגביה הקרקע עד שימכסה אילן היוצא מן הגזע מקמתו נקרקע ויוראו כשלשה אילנות וכגון שהיה רוחב בין הגזע לאילן כשיעור המפורש לפנינו ויטעון לוקח שיש לו קרקע ויפסיד המוכר דהוי כשלשה אילנות וקנה קרקע והוה להו לרבנן למימר היוצא מן הגזע יחמוד בעל האילן פן יפסיד המוכר: **אמר רב**

יוחנן יקוץ. מתניתין דקמני היוצא מן הגזע שלו לא שינחנו כך ויגדל אלא הרי הוא שלו על מנת לקצוץ ולשרוף: **נקטינן**. מרבותינו דקל אין לו גזע. לקמייה מפריש: אין לו. היוצא מן הגזע לבעל הדקל דכיון דלחפור ולשרש קאי כשייבש האילן דהא לא קנה קרקע: **אסוחי מסה דעמיס**. בעל הדקל מן העמיד ללאת מן הגזע דסבור הוא שמא ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גזע דלא דמי לשאר אילנות שאס יבשו בראשן קוצין למטה וחוחרין וגדילין שהרי גוען מחליף כדמניא לעיל (דף פ. ב:) אבל דקל מאחר שייבש אין לו תקנה כדמניא לעיל [שם] נדקלים וצאדריס חופר ומשרש הלכך מיישא מן היוצא מן הגזע ולא נתכוון לקנומו: **והא הקונה שני אילנות**. דמנתי' בכל אילנות מיירי ואפילו נדקלים ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו קרקע אפי' הכי קמני מתני' דיש לו גזע: **אלא אמר רב פפא**. לא תיתי' טעמא דאסוח דעתא בחופר ומשרש אלא אין לו גזע לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמין: **אלא לפי שאין דרך**. דקל להוציא מן הגזע כלום אלא מלמעלה בראשו גדילים כל ענפיו והלכך עולין לו בחצל כדאמרן בהמוכר את הבית (לעיל דף סט:) ומשום הכי הסיס דעתו ואפי' אי מיקרי ויוצא מן הגזע הרי הוא כל בעל הקרקע ומתני' כזאילנות הרגילין להוציא מן מיירי ולא בדקל הואיל ולא שכיח להוציא גזע דכל מילתא דלא מסיק לוקח דעתיה לא קני: **ולרב זבדי**. דסבירא ליה דמוציא גזע: **קשיא מסני'**. דבכל אילנות המוציאין גזע מיירי: **דזבין ליה לחמש שנין**. שאף אם ימות יטע אחר במקומו והלכך כיון דמשעבדא ליה ארעא לזמן קצוב לא מסח דעתיה מן הגזע אבל היכא דזבין סתמא שאפילו אם ימות לסוף יום או יומים לעקור ולשרש קאי התם ודאי מסח דעתיה: **ספספיהן**. תחת עיקר האילנות והנופות: **וצניניהן**. קרקע מגולה שצין נופות אילן זה לנופות אילן זה: **וחוזה לן**. סביב האילנות ^(א) מקום שכלין נופותיהן ולחוץ: כמלוא

ומתני' לא קשיא דהא משני ליה דזבין ליה לה' שנים וצתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש^א ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתמך מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוץ כדאמר רב נחמן לקוץ הא אפי' ענפים שנצילין אין יכול לקוץ כדאמרין בהמקבץ (ב"מ קט. וסח) המקבץ שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אין לו שבה שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבה שקמה אין לו פ' ענפים שגדלו אחר שקבץ שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאס לא היה קוצץ היה לוקח פירות הגדילים ציוצא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקוץ משום דחייש דלא לימא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח תחת הפירות וארי' נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זבדי ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי כשמתייבשו בראשו וקוצין אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייבשו אבל שאר אילנות שיכול לקצוץ כשמתייבשו בראשן ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתניתין דקנה ז' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשמתייבשין בראשן ואע"ג דגוען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דמניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשייבש בראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זביד מתניתין דזבנה לה' שנים שאס יבש בתוך ה' יקלצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצץ כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקלצו כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קמני דאס מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דזבין לה' שנים

פב. המוכר את הספינה בבא בתרא

בדרך מביא ואינו קורא. תימה הא נראו לקריאה ונדחו והוה לן למימר ירקבו כדא"ר זירא צפרק בתרא דמכות (דף יח: וסח) הפריש זיכורים לפני החג ועצר עליהם החג ירקבו משום דקודם החג הוו חזו לקריאה ואחר החג תו לא חזו וחשיב להו מטעם זה התם אין ראויס לצילה דצילה מעכבת צהן ומירץ צבינו חייס דהכא איירי כגון שהיה דעתו מתחלה כשצטרן לשגרין ציד אחר דאז יכול לשגרין ציד אחר כאלו לא נראו לקריאה מעולם כדמוכח צירושלמי דזיכורים (פ"א) דגרס הסם ר' יוחנן וריש לקיש^א צבס רצי אושעיא אומרים כשלקטן לשלחן ציד אחר אבל אס לקטן להצילן הוא לא ישלחנו ציד אחר דכל הציכורים שנראו להיתר קריאה אין נתרין אלא קריאה וקאמר צתר הכי מתניתין פליגא הפריש ציכוריו ומכר שדהו מציא ואינו קורא קיימונה שנתן דעמו למכור משעה ראשונה והא דמנינא יבש אילן או נקצץ מציא ואינו קורא כשייבש משעה ראשונה ולפי זה הפריש ציכורים לפני החג על מנת להצילן לאחר החג לא ירקבו אלא אחר החג מציא ואינו קורא ומה שפירש הקונטרס דצירה היא הלקיסה אין נראה לרבינו תס דלקיסה לא משמע צירה אלא לקיסה מתוך הבית ועוד דלא קמני או מת שלח אלא ומת משמע דמת הויא לקיסה והצאה בתרתי ועוד דהכי הוה ליה למיתני צצרן ושגרין ציד שלח או צצרן

שלח והוליקן הוא אלא נראה לר"ת דלקיסה שהיא מתוך הבית הויא לקיסה וצצרן אורחא דמילתא נקט שהוא רגיל ללקט מה^א (שנראה בעיניו) ולא שלח משום דציכורים אין להם שיעור^א: **עד שתהא לְקִיחָהּ והבאה באחד**. פ"ה דצצרן שלח והציאן לירושלם קורין צעלים דשלושו של אדם כמותו ויכול לקרות הנה הצאמי וגו'^ב ואין נראה שיקראו צעלים^ב כדמשמע צירושלמי: **בַּתְּקִיָּה דַּה רַב פַּפָּא** **והא קונה שני איצנות דלחפור ולשרש קיימי בו'.** פי' הקונטרס דפריך משום דמתניתין לא מפלגא ומיירי אפילו בדקל ותימה דאס כן מאי משני רב פפא לדידיה נמי תקשי ומה שמיך צקונטרס זהו דוחק ועוד דמפרש דמוצין ליה לחמש שנים שאס ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קמני ואס מתו אין לו קרקע היינו שלא יטע אחר במקומו^א דאי לזרוע תחתיו קאמר דאין לו קרקע כשמתו פשיטא דהא אפי' בעדון האילנות חיות קמני דלא קנה קרקע וגראה לרבינו תס^א דרב זביד נקט דקל וכל דדמי ליה כגון אחרים ושאר אילנות שכבר נקלצו פעם אחת דמו אי יבשי אין גוען מחליף והשתא פריך ליה רב פפא ספיר דמסתמא מתני' איירי צרוב אילנות דקלים ואחרים ושאר אילנות שנקלצו ^(א) מרובין משאר אילנות שלא נקלצו ומשני דמתני' איירי דזבין ליה לחמש שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרכן למות צה' שנים איירי ולא אסח דעתיה ומיהו אס מתו תוך ה' שנים לא יטע אחרים במקומן וצג' אילנות דקנה קרקע יטע אחרים במקומן עוד מפריש ר"ת לפי שיטת ר"ח דלא גרס במילתיה דרב זביד אין לו גזע לבעל הדקל אלא סבר רב זביד למימר אין לו גזע כלומר אין לו דין גזע דנימא העולה משרשים לבעל הקרקע אלא הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן השרשים כיון דלחפור ולשרש קיימי דכשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור וישרש את הכל אסוחי אסח דעתיה בעל הקרקע^א ולאו דוקא נקט דקל דהוא הדין שאר אילנות^א והיינו טעומא דא"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל

ומתני' לא קשיא דהא מוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש^א ואין להקשות לכל הפירושים דכיון דלוקח מסתמך מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוץ כדאמר רב נחמן לקוץ הא אפי' ענפים שנצילין אין יכול לקוץ כדאמרין בהמקבץ (ב"מ קט. וסח) המקבץ שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אביי שקמה אין לו שבה שקמה יש לו ורבא אמר אפי' שבה שקמה אין לו פ' ענפים שגדלו אחר שקבץ שדהו והלכה כרבא דשאני הכא דאס לא היה קוצץ היה לוקח פירות הגדילים ציוצא מן הגזע ולכך כשאומר לו לקוץ משום דחייש דלא לימא תלת זבנת לי הרי הוא של לוקח תחת הפירות וארי' נראה דסלקא דעתיה דרב פפא דרב זבדי ה"ק דוקא דקל אין לו גזע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעתיה לפי כשמתייבשו בראשו וקוצין אותו שוב אין מחליף גזעו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייבשו אבל שאר אילנות שיכול לקצוץ כשמתייבשו בראשן ויחליפו גזע לא מסח דעתיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתניתין דקנה ז' אילנות יש לו גזע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר אילנות כשמתייבשין בראשן ואע"ג דגוען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גזע כדמוכח לקמן (דף פג.) דמניא גבי שני אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אע"פ שלא יבש עדיין וראוי להחליף גזע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד לשרש ולחפור כשייבש בראשו כמו זה ולבסוף מסיק רב זביד מתניתין דזבנה לה' שנים שאס יבש בתוך ה' יקלצו להחליף גזעו ומכר לו האילן בחייו לפיכך לא מסח דעתיה והשתא רב זביד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלא משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה דפעמים יש להם גזע כשמוכרן לה' שנים לקצץ כדי להחליף גזע אבל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי לקלצו כדי להחליף גזעו דאין גזעו מחליף ומיהו קשה לפי' זה דבקנה ג' אמאי קמני דאס מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דזבין לה' שנים

^אהשתא

עין מושפטי נר מצוה

גה א מיי פכ"ד מהל' מכירה הל' פ סנה עשין פכ טוש"ע ח"מ סי' רעו ספיק' י:
גו ב מיי' שם טוש"ע שם ספיק' י:
גז ג מיי' שם טוש"ע שם ספיק' י:

גה ד מיי' שם הל' א ב טוש"ע שם ספיק' ו:

רבינו גרשום

ולקחת והבאת וצריך שיחא לקיחה והבאה בחד והא ליכא דהא הביאן אחר: ומקשי' ואמאי אינו קורא מכדי פסוקי יניחו. אורח דידוי ליקרי ומה ככו: אמר ליה ששום דמחוי כשקרא. דמספיקא חזכי מצי למקרי מן האדומא אשר נחת' לי ה: ורב משרשי' בריה דרב חייא אמר. משום הכי לא מצי למקרי דכי קרי ככי

האי גזונא אחי לאפקועינהו מהרומה ומעשר דביכורים לאו בני תרומה ומעשר גזונא: כל שרואה פני החמה. כל שערלה וגדל מן הקהל של צין מאותו שרואה פני חמה היינו הגזע והוי של בעל האילן וכל שערלה מאותו שאינו רואה פני חמה. כשמוכס מן הקרקע היינו מן השרשים והוי הן כקרקע: והעולה מן הגזע אמאי שלו ולחוש דלמא מסקא ארעא שירטון גרבי ל"א בלע"ז ^(א) מן הגזע וקלחו כלומר שהגדילו ומחוי' כג' בדי אילנא אמר הלוקח אלו ג' אילנות ובינת לי. ואמי לי ארעא: יקרי. כלומר כשיגדיל מן הגזע יכול בעל הבית לכופרו לבעל האילן לקצצו כדי שלא יחזיקו בקרקע: דקל אין לו גזע. שאם מכר דקל לחבירו ויבש אין לו ללוקח בגזעו של דקל כלום. דכיון דלחפור ולשרש קיימי כדאמר לעיל בדקלים ובאדום חופר ומשרש אסוחי מסח דעת' הלוקח דקסבר דבעל הקרקע שיחפור ויקח השרשים יקח נמי הגזע. אותון שרשים הראויין פני החמה: והא קונה שני אילנות. בתוך של חבירו דלחפור ולשרש קיימי כדקמני מתני' הרי זה לא קנה קרקע וכו' ואם מתו אין לו קרקע ואפי' הכי העולה מן הגזע שריו: אלא אמר רב פפא. הגז תריץ לה אין לו גזע לבעל דקל לפי שאינו מוציא גזע ואינו יכול לכרוך לבעל הקרקע לומר לו אל תעקרוהו שאם יעלה כלום מן הגזע לפי שאין גזע מחליף: ולרב זבדי. דאמר לעיל אין לו גזע לבעל דקל משום דאסוחי מסח דעת'. קשי' מתני' דקמני העולה מן הגזע שלו. אלמא הוי דבעל האילן של לוקח: ומשני מתני'. מתוקמא כגון דובין ליה קרקע של מקום האילנות לחמש שנין שאם מוח רשאי לנטוע אחרים תחתם עד סוף ה' שנים ודחשתא בתוך שנים הללו לא מסח דעת' מיניה ויש לו גזע אבל להוכא דלא ובין להן אלא דקל לחוד אסוחי מסח דעת' ואין לו גזע: **פסיק' וצמח**. קני מן הקרקע תחתיהן באותו שיעור שהנופות נטות: וביניהן. בין כל אילן ואילן קנה אותו קרקע כשיעור דמין לקמן: וחוצה להן. לחוץ מרוחב הנופות

^(א) נראה דל"ל למעלה מן העט וקבלת: ואילן לתת' וצמח לי. כלומר לאחר שצמחו ומחו וכו'